

برای حقوق پدیدآوران

به نام خدا

مشور اخلاق پژوهش

مایاری از خداوند سبحان و اعتقاد به این که عالم محضر خداست و بهواره ناظر بر افعال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتدای فرهنگ و تمدن بشری، ماد انبجوان و اعضاء هیات علمی و احدی دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

- ۱- اصل برانست: التزام به برانست جویی از حرکت رفقار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیر علمی می آلائند.
- ۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از حرکت رفقار جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۳- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به بکاران علمی و دانشجوان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۴- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب تقد و خودداری از حرکت رفقار حرمت شکنی.
- ۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران، پرسنل و هیات مدیران (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از حرکت رفقار پنهان سازی حقیقت.
- ۸- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه بکاران پژوهش.
- ۹- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه فقه و حقوق اسلامی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: فقه و حقوق اسلامی

عنوان:

رانت اطلاعات در فقه و قوانین موضوعه

استاد راهنما:

دکتر مجید وزیری

استاد مشاور:

دکتر امراله نیکومنش

پژوهشگر:

سجاد عربی

زمستان ۱۳۹۲

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب سجاد عربی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۹۰۰۷۵۳۹۸۲ در رشته فقه و حقوق اسلامی که در تاریخ ۹۲/۱۱/۲۰ از پایان نامه خود تحت عنوان: رانت اطلاعات در فقه و قوانین موضوعه

با کسب نمره ۱۸ و درجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم :

- ۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در موارد که دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه‌های موجود نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام .
- ۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است .
- ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و... از این پایان نامه داشته باشم ، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم .
- ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت .

نام و نام خانوادگی :

تاریخ و امضاء

بسمه تعالی

در تاریخ ۹۲/۱۱/۲۰

دانشجوی کارشناسی ارشد سجاد عربی از پایان نامه دفاع نموده و با

نمره بحروف و با درجه مورد تصویب قرار گرفت .

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

کد شناسایی پایان نامه : ۱۰۱۲۰۴۰۷۹۲۱۰۱۱

کد واحد: ۱۰۱

نام واحد دانشگاهی : تهران مرکزی

عنوان پایان نامه : رانت اطلاعات در فقه و قوانین موضوعه

تاریخ شروع پایان نامه: ۹۱/۱۱/۷

نام و نام خانوادگی دانشجو : سجاد عربی

تاریخ اتمام پایان نامه: ۹۲/۱۱/۲۰

شماره دانشجویی : ۹۰۰۷۵۳۹۸۲

رشته تحصیلی : فقه و حقوق اسلامی

استاد / استادان مشاور: دکتر امراله نیکومنش

استاد / استادان راهنما: دکتر مجید وزیری

چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج به دست آمده):

در عرصه ی حیات اجتماعی، مؤثرترین و مهمترین رقابتها، در حوزه ی فعالیتهای اقتصادی، صورت می گیرد. جهت برقراری توازن و برابری در رقابتها و نیز داشتن توانمندی در آنها، وجود قدرت برابر، عامل بسیار مهمی است. در جهان امروز، بر خورداری از این عنصر به اطلاعات و آگاهی های برابر و مساوی مربوط میشود؛ لذا با توجه به این امور و بادر نظر داشتن وظیفه ای که دولت اسلامی در برقراری عدالت اقتصاد

ی نسبت به افراد تحت حاکمیت خویش برعهده دارد، در این پایان نامه، پس از تعریف اطلاع رسانی، با بررسی حکم اطلاع رسانی نسبت به فرصتهای اقتصادی، مواردی از حرمت و وجوب، کراهت و استحباب اطلاع رسانی در این عرصه را ذکر کرده، سپس در راستای تبیین ادله ی حرمت تبعیض در اطلاع رسانی، ابتدا حکمران اطلاعات را تشریح و بعد با بیان روش مناسب برخورد با فرصتهای اقتصادی، شرایط لازم در اطلاع رسانی نسبت به این فرصتها را تبیین کرده و در نهایت به این نتیجه میرسیم که اولاً اطلاع رسانی نسبت به فرصتهای اقتصادی، فی حدّ نفسه نه تنها مباح است، بلکه با توجه به سنت شرعی، از استحباب نیز برخوردار بوده و فقط مواردی که با ادله همراه باشند، از تحت عمومیت حکم استحباب اطلاع رسانی خارج میشوند. ثانیاً رانتهای اطلاعاتی نیز فی حدّ نفسه حرام نیستند بلکه با توجه به منبع اطلاعات، نحوه و طرق کسب آنها، مشمول احکام تکلیفی مختلفی می گردند.

تاریخ و امضا :

مناسب است

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه

مناسب نیست

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده.....
	فصل اول: کلیات
۳	بیان مسئله
۳	اهمیت موضوع تحقیق
۳	هدفهای تحقیق
۴	سوالات تحقیق
	فصل دوم: واژه شناسی و تاریخچه
۶	رانت
۷	معنی و تعاریفی از رانت
۸	رانت ماهیت و اقسام آن ، اقسام رانت
۸	یکم - رانت اقتصادی
۹	دوم - رانت سیاسی
۹	سوم - رانت اطلاعات
۹	چهارم - رانت آموزشی و مدرک تحصیلی
۹	اثرات سوء رانت خواری بر نظام اقتصادی و سیاسی و اخلاقی کشور
	فصل سوم: رانت در فقه و حقوق
۱۲	رانت در فقه و حقوق
۱۵	مواردی که اطلاع رسانی در آنها واجب است
۱۷	بررسی حکم اطلاع رسانی نسبت به فرصت‌های اقتصادی
۱۷	علت کفایی بودن و خوب
۱۸	۲,۲ مواردی که اطلاع رسانی در آنها حرام است
۳۱	مقابله با فساد
۳۳	در قانونگرایی نباید قائل به تفکیک شد
۳۴	نظر رهبری در خصوص رانت
۳۴	۱- بعد مادی
۳۴	۲- بعد معنوی
۶۴	سانسور
۶۵	سانسور حق از نظر قرآن
۶۶	حق طلبی
۶۶	علل حق ستیزی

۶۸	عوامل و زمینه های حق ستیزی.....
۷۰	آثار حق ستیزی
۷۱	آزادی اطلاعات
۷۳	دموکراسی؛ آگاهی و نهادهای دموکراتیک
۷۶	دموکراسی؛ حلقه ارتباط و اطلاعات
۷۷	آزادی بیان، آزادی اطلاعات و دموکراسی
۸۰	آزادی اطلاعات و حق دسترسی، تغییر در نقش سنتی دولت
۸۳	آزادی اطلاعات و حق دسترسی و تحقق مفهوم شهروندی
۸۵	شهروندان منتقد، کاهش اعتماد به دولت و حق دسترسی به اطلاعات
۸۷	تطور اطلاعات در گذر از جامعه فنودالی به جامعه مدرن صنعتی و فراصنعتی
۹۱	پ. افزایش کارآمدی
۹۲	حق دسترسی به اطلاعات و امنیت ملی
۱۰۲	پیشنهادات و نتیجه گیری در بازار بورس
۱۰۲	فعالان بورس را نباید محکوم به رانت اطلاعاتی کرد
۱۰۵	جلوگیری مفسده
۱۰۶	لایحه بازار سرمایه
۱۰۶	قیمت ذاتی در بازار بورس
۱۰۷	جرم شناسی رانت در بورس
۱۰۹	تدوین قانون
۱۱۲	نتیجه گیری و پیشنهادات
۱۱۵	منابع و پی نویسی ها

چکیده

در عرصه‌ی حیات اجتماعی، مؤثرترین و مهمترین رقابتها، در حوزه‌ی فعالیتهای اقتصادی، صورت می‌گیرد. جهت برقراری توازن و برابری در رقابتها و نیز داشتن توانمندی در آنها، وجود قدرت برابر، عامل بسیار مهمی است. در جهان امروز، برخورداری از این عنصر به اطلاعات و آگاهی‌های برابر و مساوی مربوط میشود؛ لذا با توجه به این امور و بادر نظر داشتن وظیفه‌ای که دولت اسلامی در برقراری عدالت اقتصادی نسبت به افراد تحت حاکمیت خویش برعهده دارد، در این مقاله، پس از تعریف اطلاع‌رسانی، با بررسی حکم اطلاع‌رسانی نسبت به فرصتهای اقتصادی، مواردی از حرمت و وجوب، کراهت و استحباب اطلاع‌رسانی در این عرصه را ذکر کرده، سپس در راستای تبیین ادله‌ی حرمت تبعیض در اطلاع‌رسانی، ابتدا حکم رانت اطلاعات را تشریح و بعد با بیان روش مناسب برخورد با فرصتهای اقتصادی، شرایط لازم در اطلاع‌رسانی نسبت به این فرصتها را تبیین کرده و در نهایت به این نتیجه میرسیم که اولاً اطلاع‌رسانی نسبت به فرصتهای اقتصادی، فی حد نفسه نه تنها مباح است، بلکه با توجه به سنت شرعی، از استحباب نیز برخوردار بوده و فقط مواردی که با ادله همراه باشند، از تحت عمومیت حکم استحباب اطلاع‌رسانی خارج میشوند. ثانیاً رانتهای اطلاعاتی نیز فی حد نفسه حرام نیستند بلکه با توجه به منبع اطلاعات، نحوه و طرق کسب آنها، مشمول احکام تکلیفی مختلفی می‌گردند.

کلید واژه:

رانت - رانت اطلاعات - امنیت اقتصادی - فقه - حقوق - عدالت اقتصادی

فصل اول

کلیات

بیان مسئله

در جامعه امروز با پدیده خاصی به نام رانت اطلاعاتی مواجه هستیم که اشنخاصی حقیقی و حقوقی از این پدیده برای کسب سودهای مشروع و یا بعضاً غیر مشروع استفاده نموده و از این طریق اقتصاد کشور اغلب با نا بسامانی مواجه می نمایند. این موضوع حائز اهمیت بودخ و لازم است ابعاد فقهی و حقوقی آن بازیابی و بازشناسی شود.

در این تحقیق در نظر است به سوالاتی نظیر تعریف رانت و رانت اطلاعات و بررسی قوانین مرتبط با رانت در کشور و برخی کشورهای هدف و همچنین ابعاد حقوقی و فقهی آن در شریعت اسلام مورد بررسی قرار گرفته و پاسخ این سوالات تبیین و تشریح شود.

لذا در نظر است در این تحقیق با استفاده از منابع و متون معتبر و همچنین احصاء مصادیق قابل توجه به سوالات فوق پاسخ داده شده و راهکارهای فقهی و حقوقی پیشنهاد گردد.

اهمیت موضوع تحقیق

رانت اطلاعات یکی از موضوعات مبتلا به و مشکل زا برای اقتصاد کشور محسوب شده و از طرفی جنبه های مختلف فقهی و حقوقی آن دقیقاً تبیین نشده است. و عده ای از این قضیه برای نیل به سودهای کلان استفاده نموده و به همین جهت امنیت اقتصادی هر جامعه را با خدشه مواجه می نماید. ضمن اینکه بروز پدیده ی رانت اطلاعاتی در جامعه و اطلاع اغلب مردم از آن موجب موجی از بی اعتمادی و نارضایتی شده و این موضوع یکی از انگیزه های انتخاب رانت اطلاعاتی یه عنوان تحقیق محسوب میشود.

هدفهای تحقیق

۱) بررسی جنبه های مختلف رانت اطلاعاتی

۲) بررسی فقهی رانت اطلاعات

۳) بررسی حقوقی رانت اطلاعات

سوالات تحقیق

- ۱) رانت چیست؟
- ۲) رانت اطلاعات چیست؟
- ۳) متون فقهی در خصوص رانت اطلاعات چه مواردی را شامل میشود؟
- ۴) چه احکامی در خصوص رانت اطلاعات وجود دارد؟
- ۵) در کشور با رانت اطلاعات چگونه برخورد میکنند؟

فصل دوم :

واژه شناسی و تاریخچه

رانت

درآمدی که از فرصتها و موقعیتهای برتر به دست آمده باشد، ثروت حاصل از کار غیرتولیدی و بادآورده (فرهنگ نامه معین)

در تعریف کلی، رانت خواری به فعالیت اقتصادی یی گفته می شود که توسط آن یک فرد یا واحد اقتصادی بتواند بدون آنکه ارزش افزوده بیشتری تولید کند، درآمد خود را افزایش دهد مثل افزایش بی مورد دستمزدها از طریق اعتصاب و اعمال فشار سیاسی بدون آنکه با افزایش باروری همراه باشد. به طور مشخص، پدیده رانت خواری اولین بار توسط اقتصاددان امریکایی، گوردون تولوک، در رابطه با انحصارات مطرح شد. از دید «تولوک» رانت خواری هنگامی واقع می شود که شرکت های بزرگ با صرف منابع اقتصادی، مانند دادن رشوه و استخدام «لابی گرها» دولت را تحت فشار قرار می دهند تا با استفاده از ابزارهای اقتصادی و وضع قوانین جدید مانند ایجاد تعرفه، محدود کردن واردات، اعطای یارانه های مستقیم و غیرمستقیم، جلوگیری از ورود شرکت های جدید به بازار و کنترل قیمت ها، محیط و شرایطی را که شرکت های مزبور در آن فعالیت می کنند، به نفع آنها تغییر دهد. فعالیت رانت خواری از فعالیت سود جویی «Profit Seeking» متمایز است. زیرا در فعالیت سودجویی طرفین برای تامین منافع مشترک اقدام به تولید ارزش افزوده می کنند، درحالی که در فعالیت رانت خواری افزایش درآمد با تولید ارزش افزوده بیشتر همراه نیست. به علاوه گسترش رانت خواری موجب می شود تا منابع اقتصادی از فعالیت های تولیدی خارج و به سوی فعالیت های غیرمولد روان شوند. زیرا هنگامی که یک شرکت موفق می شود تا با صرف مثلاً یک میلیون دلار، درآمد خود را به میزان چند صد میلیون دلار افزایش دهد، شرکت های متعددی جذب فعالیت رانت خواری خواهند شد و منابع هنگفتی از فعالیت های مولد به فعالیت های غیرمولد منتقل خواهد شد. به این ترتیب رانت خواری با اتلاف انبوه منابع اقتصادی، انتقال منابع از فعالیت های مولد به فعالیت های غیرمولد، گسترش فساد اقتصادی، مخدوش کردن سیستم انگیزه ها و ایجاد تصلب های نهادی و

ناهنجاری های ساختاری نه تنها آهنگ رشد اقتصادی را آهسته می سازد، بلکه با سست کردن پایه های پویایی و ثبات اقتصادی و سیاسی جامعه عملاً مانع از توسعه اقتصادی کشور می شود.

در علم اقتصاد رانت درآمدی است که بی تلاش به دست می آید. رانت خوارها با استفاده از نفوذ سیاسی و اقتصادی شان یا از طریق آشنایانی که صاحب این نفوذ هستند به صورت غیرقانونی به منابع مالی دست پیدا می کنند و به کسب ثروت می پردازند. رانت خواری پدیده ای است که آسیب های فراوان اجتماعی و اقتصادی فراوانی برای کشورها به وجود می آورد. بنابراین اقتصاددانان، درآمدهایی که خارج از فعالیت های مولد اقتصادی و با بهره گیری از قدرت و نفوذ سیاسی یا اقتصادی صورت می پذیرد همیشه به عنوان آفتی برای نظام اقتصادی هر کشور حساب شده است. مصداق بارز این کلام همان «رانت و رانت خواری» می باشد.

یک رفتار ضد اجتماعی محسوب می شود که مزایایی را خارج از قاعده و بیجا و برخلاف هنجارهای اخلاقی و قانونی اعطا کرده و قدرت بهبود شرایط زندگی مردم را تضعیف می نماید.

معنی و تعاریفی از رانت:

رانت واژه ای وارداتی است که از زبان فرانسوی وارد فرهنگ ایران زمین شده . مردم انگلیس سهم اربابی (حق السهم اربابان) را رانت گفته اند بدین ترتیب معادل لغوی فارسی ندارد و بنابراین می بایست تعریفهای مختلف رانت را ارائه دهیم.

– رانت ، دستیابی انحصاری اشخاص (حقیقی یا حقوقی) به امکانات و موقعیتهای شغلی و نقشه و طرحهای بزرگ ملی است که موقعیت و بهای اراضی اطراف آن طرح ها بطور بی سابقه ای رشد می کند .

یعنی رانت خوار از مجاری خاص باخبر می شود که در فلان محل قرار است طرحی ملی احداث گردد . با خرید آن اراضی درآمد هفتگی بدست می آورد که این درآمد باد آورده ناشی از آن دستیابی انحصاری به اجرای آن طرح است .

۲- رانت آنست که کسی با محدود ساختن عرضه ی کالا و کوتاه کردن دست رقبا ، سود سرشاری از آن کالا بدست آورد.

۳- رانت درآمدی است که بدون اتکای مستقیم به کار و تلاش تولیدی و بدون پذیرش خطر فعالیت اقتصادی به چنگ آمده باشد.

۴- رانت سوء استفاده از فرصت ها و امکانات جامعه با توجه به موقعیت اجتماعی افراد است و دستیابی به منابع اطلاعاتی و قدرت.

۵- دستیابی به امتیازهای انحصاری دولتی در قبال پرداخت رشوه و یا از طریق پارتی بازی و بدون انجام کار مفید و مؤثر در اقتصاد ملی و در نتیجه دستیابی به ثروت های کلان. رانت خوار کسی است که از راههای غیر قانونی و بی زحمت و از طریق رانت به ثروتی کلان دست یابد.

۶- خلاصه رانت : درآمدی است که بی تلاش به دست می آید و در برابر مفاهیمی چون مزد و سود بکار می رود که برآیند کوشش و فعالیت اقتصادی هستند.

رانت ماهیت و اقسام آن ، اقسام رانت یکم - رانت اقتصادی:

۱- به شکل سرمایه گذاری صنعتی ، و آن اخذ وام و اعتبار ارزان ارز دولتی به منظور احداث کارخانه و کارگاه صنعتی و فعالیت در امر تولید و فروش تولیدات خود به نرخ دولتی ، ولی فروش کارگاهها به نرخ آزاد و عدم تولید و ازراه این حيله به ثروت کلان دست یافتن . بدیهی است همه کس قادر به اینگونه رانت خواری نیست . و اشخاصی چنین رانتی را بهره مند می گردند که در مراکز قدرت و اداری عوامل نفوذی مؤثری را دارا باشند.

عرصه ای که در هر حال در معرض رانت سرمایه گذاری صنعتی است ، واگذاری شرکتهای دولتی به بخش خصوصی است.

۲- به شکل سرمایه گذاری عمرانی ، و آن می تواند بصورت خرید ارزان اراضی محدوده طرحهای عمرانی توسط صاحبان قدرت از مالکین با استفاده از اغفال و تطمیع وزور ، و فروش به بهای گزاف پس از اجرای طرح عمرانی و بدین وسیله صاحب ثروت بادآورده شدن . البته در این نوع رانت خواری هم وجود عوامل نفوذی در مجامع تصمیم گیرنده دولتی و همراهی آن عوامل مورد نیاز است.

دوم - رانت سیاسی:

وقتی احراز مناصب، مقامها و سمتهای سیاسی و اداری براساس گروه‌گرایی، خویشاوندی، رفیق‌بازی و خلاصه رابطه مند باشد، میدان برای رانت خواری سیاسی گسترده می‌شود در چنین حالتی دیگر، لیاقت و شایستگی و علم و کاردانی و مدیریت معیار کسب منصب و مقام نیست و لذا شایسته‌سالاری مد نظر قرار نمی‌گیرد. رواج رانت خواری سیاسی/ اداری موجب پوسیدگی و در هم پاشیدگی سازمان و در نهایت نظام سیاسی و اداری یک مملکت می‌شود.

سوم - رانت اطلاعات:

رانت اطلاعات عبارتست از دستیابی به تغییرات قانونی و سیاست‌ها و تصمیم‌گیریها قبل از آنی در جامعه بطور رسمی اعلان شود. مثلاً قرارشده که فلان بندر، بندر آزاد اعلام شود. رانت خوار با دستیابی زودرس از این اطلاعات اقداماتی در آن بندر به سهولت انجام می‌دهد که با اعلام بندر آزاد شدن آن بندر، ثروت سرشاری بدست می‌آورد. و یا با کسب اطلاعات بدین شکل از پرداخت مالیات و یا عوارضی می‌گریزد. همچنین است اطلاع از حساب سود و زیان شرکتی در بازار بورس قبل از دیگران. و با تمهیداتی از طریق بورس اوراق بهادار مبالغ هنگفتی را بدست آوردن.

چهارم - رانت آموزشی و مدرک تحصیلی:

کسب مدرک‌های رتبه بالای دانشگاهی از طریق غیر آموزشی و غیر معمول و بدون داشتن سواد و اطلاعات متناسب با آن علم و رشته تحصیلی و ارائه آن به منظور رسیدن به مناصب و مدارج بالای مملکتی. رانت خوار آموزشی بدون کمترین تلاش علمی، بالاترین مدرک تحصیلی را بدست می‌آورد و شوربختانه چون سیستم مدرک‌گراست، به راحتی به منصب و مقام مورد نظرش دست می‌یابد.

اثرات سوء رانت خواری بر نظام اقتصادی و سیاسی و اخلاقی کشور:

- ۱- توزیع ناعادلانه ثروت در بین اقشار مملکت و انباشتگی ثروت نزد عناصری چند، بدون اینکه نفع تولیدی و اقتصادی برای کشور داشته باشد.
- ۲- کدر شدن فضای سیاسی، اقتصادی و اخلاقی کشور و سلب اعتماد عمومی.

- ۳- رکود کارهای مولد و اشاعه معاملات و تجارت درآمدزا و بدون تلاش که نتیجه ی آن صرف ثروت و عدم دستیابی به تولید و رشد اقتصادی است.
- ۴- شیوع فساد اداری ، بیکاری ، فقر و عدم ارج گذاری به شایستگی ها و حاکم شدن روابط در تمام شئون اداری، اقتصادی و سیاسی کشور.
- ۵- پیدایی جامعه ای غیر اخلاقی و القاء این شیوه که فرد از طریق غیر قانونی و غیر متعارف زودتر و سهل تر به مقصد اجتماعی و اقتصادی خواهد رسید.

فصل سوم

رانت در فقه و حقوق

رانت در فقه و حقوق

یکی از عرصه های مهم زندگی بشر، ازدیرباز تاکنون، حوزه ی اقتصادی بوده است. در قدیم، از تدبیر اقتصادی، به عقل معاش تعبیر می کردند. عقل معاش یا همان تدبیر اقتصادی، چیزی نیست جز در نظر گرفتن عوامل مؤثر بر زندگی مادی انسان و ایجاد توازن و هماهنگی میان امکانات موجود و نیازهای آدمی. امروزه برقراری این توازن و تدبیر، برعهده ی علمی است که موضوع آن، مطالعه در چگونگی تشکیل، توزیع و مصرف ثروتها (ژان نه، اصول علم اقتصاد، ۶۱) بوده و از آن، به علم اقتصاد تعبیر می کنند.

از جمله اموری که باتوجه به تأثیر آن بر عرصه ی اقتصادی، در این برقراری توازن از اهمیت فراوانی برخوردار است، امر اطلاع رسانی میباشد. اگرچه بحث فناوری اطلاعات و ارتباطات، بحث نسبتاً جدیدی است که در دهه های اخیر، بدان توجه خاص شده، لکن تأثیر آن بر متغیرهای کلان اقتصادی در فرآیند توسعه ی کشورها، امری غیرقابل انکار به نظر میرسد. خصوصاً که امروزه با پیشرفت فناوری اطلاعات، داده های اطلاعاتی از نقش فزاینده تری برخوردار شده اند. از آنجاکه در اکثر احکام فقهی، موضوع حکم، فعل مکلف است، دانستن مقدار و میزان تأثیر اطلاعات بر فعل مکلف در حوزه ی اقتصادی، نقش مهمی را در احکام مذکور ایفا میکند.

در کنار این عامل موثر، یکی دیگر از مواردی که با دارا بودن ماهیت اقتصادی، تأثیر فراوانی بر این حوزه و فعالیت های موجود در آن میگذارد، فرصتهای اقتصادی است؛ مقصود از این فرصتها، همان فرصتهای سرمایه گذاری است که یک سرمایه گذار، میتواند به عنوان مجالی آن را در اختیار گرفته و در آن سرمایه گذاری کند. (مریدی نوری، فرهنگ اقتصادی، ۴۲۸)

بررسی حکم اطلاع رسانی نسبت به فرصتهای اقتصادی ۱۴۷